

А н н о т а ц и я

В статье анализируется состояние и тенденции развития аграрного сектора Украины, причины его кризисного состояния и предлагаются пути преодоления связанных с этим отрицательных последствий.

A n n o t a t i o n

The state and progress trends of agrarian sector of Ukraine is analysed in the article, reasons of his crisis state and the ways of overcoming of the negative consequences related to it are offered.

МІКРОЕКОНОМІКА

*Домбровська С. М., Левчук В. Г.
Харківський інститут фінансів*

Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕРЖАВНЕ ФОРМУВАННЯ НОВОЇ СТРАТЕГІЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті висвітлено результати досліджень процесів реформування вищої освіти в напрямку впровадження Болонської системи та вдосконалення навчального процесу в українських вищих навчальних закладах.

Ключові слова: вища освіта, реформа освіти, Національна доктрина, Болонський процес.

В епоху глобалізації найвпливовішими факторами соціальної динаміки стають інформація, наука й освіта. Конкурентоспроможною в майбутньому буде людина, яка опанувала основи наук, володіє новітніми способами сприйняття й передачі інформації, освічена й практично підготовлена, насамперед у професійному, мовному та світоглядному контексті. Саме в такому ключі розгортаються світові трансформаційні процеси в системі освіти, науки й інформаційних технологій.

Однієї із прерогатив держави є формування самодостатньої конкурентоспроможної освітньої політики, особливо в сфері вищої школи. Вища освіта завжди відігравала провідну роль у суспільстві як інститут передачі й розподілу знань, основа забезпечення наукових досліджень і розвитку нових технологій, підтримки підприємств за допомогою тренінгів і винахідницької діяльності. У цих складних і важкопрогнозованих умовах успішна робота будь-якого вузу неможлива без постійного вдосконалювання його діяльності, націленої, в першу чергу, на поліпшення якості освітніх, наукових, інформаційних і інших послуг. Але найважливішим показником, що визначає довгостроковий розвиток суспільства в тім або іншому напрямку, була й залишається якість освіти. Адже саме якість, здатність до здійснення інноваційної діяльності визначають імідж будь-якого вузу в суспільній думці, його конкурентоспроможність, можливість залучати інтелектуальні й матеріальні ресурси, а отже, і створювати

необхідні умови для подальшого підвищення якості освіти. Саме тому, напевно, в останні роки Міністерство освіти й науки України постійно оновлює освітні стандарти, змінює застарілі й створює нові спеціальності.

Проблему державного регулювання реформуванням вищої освіти у своїх дослідженнях розглядають у філософському, історичному, педагогічному аспектах, також аналізується взаємодія держави, суспільства й громадянина в освітніх відносинах у правовому полі, та з позицій фахівців з державного управління, тому ця проблематика має значну історіографічну базу. При написанні статті були використані праці, сучасних дослідників [2; 3; 4], які аналізували вплив на навчальний та виховний процес впровадження Болонської системи освіти, у вищих навчальних закладах України, та прийняття Національної доктрини розвитку освіти [1], з аналізом окремих її пріоритетних напрямків.

Метою статті є розгляд та науковий аналіз державного формування освітньої політики та вдосконалення впровадження Болонського процесу у вищих навчальних закладах України.

В нових соціально-економічних умовах освіта одержує високий статус, оскільки саме вона буде сприяти переходу до інформаційного суспільства й формування пріоритетів розвитку держави. Високоосвічена молодь – головний стратегічний резерв соціально-економічних реформ в Україні, без якого неможливий подальший розвиток суспільства.

За прогнозами ЮНЕСКО рівень національного благополуччя, що відповідає світовим стандартам, досягнуть лише ті країни, працездатне населення яких на 40-60% будуть становити громадяни з вищою освітою. Вектор сучасної політики й стратегії держави в розвитку національної системи освіти спрямований на її подальшу адаптацію до розумів соціально-орієнтованої економіки, трансформації й інтеграції в європейське й світове співтовариство.

Освіта є також могутнім чинником розвитку духовної культури українського народу, відтворенням продуктивних цінностей суспільства. Ця гуманітарна сфера спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, професійно-практичної підготовки особистості, формування інтелектуального потенціалу нації й всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства. У цьому зв'язку концептуальні основи й державні пріоритети розвитку освіти України розглядаються в першу чергу з позицій його ролі й місця в забезпеченні життєдіяльності суспільства, безпосереднього взаємозв'язку зі сферою праці. Із цією метою в Україні ведеться системна активна робота зі створення центрів для визначення освітніх проблем країни і її регіонів у контексті політичного бачення й прийняття рішень на державному рівні та залученням сфери освіти до питань, що виникають на ринку праці а також доданню системі освіти більшої гнучкості й більше широким можливостей для одержання громадянами професійної підготовки.

Відповідно, для забезпечення в Україні освіти вищої якості й входження в європейське освітнє співтовариство необхідне рішення як мінімум двох стратегічних завдань:

– спрямованості педагогічної науки на розробку й реалізацію стратегії трансформаційних процесів освіти, перспектив реформування національної освітньої системи;

– удосконалення й впровадження в навчальний процес передових інтелектуальних інформаційних технологій.

У розвитку національної системи освіти й демократизації освітньої діяльності за роки незалежності зроблені істотні кроки. До них варто віднести, крім розробки нової законодавчої бази галузі, введення безперервної освіти, створення вітчизняних підручників, педагогічної літератури, насамперед у соціально-гуманітарній сфері, варіативність мережі навчальних закладів і освітньо-професійних програм.

В Україні контингент студентів в 2006/2007 навчальному році налічував майже 2,8 млн. осіб, у тому числі за денною формою навчання – понад 1,6 млн. осіб. В Україні здобуває освіту понад 36,6 тис. іноземних студентів із 131 країни світу. Навчальний процес забезпечують понад 11,5 тис. докторів наук, професорів та понад 58,7 тис. кандидатів наук, доцентів.

Освіта в Україні має складну структуру європейського типу. Здійснено кроки по входженню української вищої школи в європейський освітній простір. Наведені у відповідність із міжнародними вимогами освітньо-кваліфікаційні рівні, ступінчастість вищої освіти й контроль за її якістю, завершується робота над відповідними стандартами освіти й професійної підготовки, що наближають вітчизняну вищу освіту до систем найбільш розвинених країн Європи.

У третє тисячоліття система освіти України вступає визначивши свою власну політику й стратегію. Ключові положення цього процесу збігаються з основними тенденціями, характерними для інших розвинених країн світу, впроваджуючих Болонський процес, є оригінальним методом, за допомогою якого лідери проекту “Єдина Європа” істотно прискорюють уніфікацію Європейського співтовариства й вирішують як його зовнішні, геополітичні й геокультурні, так і внутрішні проблеми: кадрові, соціальні, молодіжні й освітні. Дана ініціатива є відповіддю Європи на американське наявне і прийдешнє азіатське глобальне домінування. Суть відповіді в тім, щоб максимально замкнути власну освітню систему. Включення вузів у Болонський процес, створення адаптованої до європейських і світових стандартів системи кваліфікацій працівників з вищою освітою і відповідним переліком напрямків повинне обумовити, на думку Міністерства освіти й науки України, зростання престижу національної освіти і її безумовного продукту – висококваліфікованих фахівців. Таким чином, ми проходимо зараз складний шлях пошуку й удосконалення системи національної підготовки фахівців з вищою освітою, намагаючись адаптувати освіту до єдиних європейських стандартів [3. с. 14].

Для визначення основних стратегічних напрямів розвитку освіти, принаймі на першу чверть XXI ст., Указом Президента України була затверджена Національна доктрина розвитку освіти [1].

Серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти Доктрина визначає формування національних та загальнолюдських цінностей; пропаганду здорового способу життя; розширення україномовного освітнього простору.

На відміну від попередньої програми, велика увага в Доктрині приділяється національному характеру освіти та національному вихованню.

На превеликий жаль, реалізація Національної доктрини розвитку освіти на сьогодні гальмується постійним недофінансуванням освітньої галузі, неузгодженістю дій центральних та місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування,

відсутністю чіткого контролю за втіленням основних програмних засідок, проголошених Доктриною.

У сучасних умовах відбувається модернізація системи вищої освіти, що базувалася б не тільки на процесі підготовки й засвоєнні сукупності певних знань студентом, а й розвитком його наукових здібностей вирішувати реальні завдання, які з'являться перед ним, як майбутнім фахівцем. Здійснено кроки по входженню української вищої школи в європейський освітній простір. Наведені у відповідність із міжнародними вимогами освітньо-кваліфікаційні рівні, ступінчастість вищої освіти й контроль за її якістю, завершується робота над відповідними стандартами освіти й професійної підготовки, що наближають вітчизняну освіту до освітніх систем найбільш розвинених країн Європи й миру. Цьому сприяють і масштабні міжнародні зв'язки Міністерства освіти й науки України, навчальних закладів з освітніми установами більш ніж п'ятдесятьох країн миру [4, С. 29].

Головний недолік української системи навчання, без обліку творчих елементів, полягає в тім, що вона пропонує студентам стандартизовану освіту. При такому навчанні є своя позитивна сторона, вона закладає певний мінімум, без якого не може бути грамотного фахівця. Але разом з тим вона не забезпечує належною мірою розвиток кожної особистості, ускладнює включення творчості, не створює фундаменту для формування гуманістичних основ професійних взаємин. А разом з тим творча особистість з швидким, гнучким, оригінальним і критичним мисленням, багатою уявою, мобільною пам'яттю значно краще пристосовується до побутових, виробничих і соціальних умов, змінює їх відповідно до власних уподобань, переконань тощо. Доведено також, що творча діяльність є найефективнішим стимулом і засобом розвитку ділових якостей особистості [2, С. 86].

Тому розвиток творчих здібностей має стати одним з принципів організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Таким чином, навчально-виховний процес у вузах потрібно підпорядковувати розвиткові ще й творчого потенціалу студентів, тому що необхідність засвоєння все більшого обсягу інформації споживачами знань і, водночас, неможливість охоплення цієї інформації традиційними методами потребує створення нових технологій пізнання, вивчення потрібного матеріалу. Ці нові технології повинні створюватися з урахуванням набутого досвіду, технічних можливостей сьогодення й, водночас, мати у своїй основі принципово відмінні від традиційних структури й форми пізнавальної діяльності. Нові структури, форми й технології повинні забезпечувати високий рівень функціональності набутих знань у поєднанні з можливістю їх практичного використання в якнайширшому спектрі професійних напрямів. Досягти цього дуже складно, про що свідчить педагогічний досвід новачків, які нерідко неспроможні вирішити поставлені часом завдання.

Ще одним прикладом невідповідності форми і змісту проведених трансформацій сутності європейської освітньої системи є те, що вища освіта в Україні, на відміну від європейських країн, не домінує в проведенні наукових досліджень, які є основою університетської підготовки. Це привело до другорядності університетську науку в системі державних пріоритетів і в принципах її фінансування. Одна з причин – розрив між академічною й вузівською наукою. А результат – зниження наукової складової в потенціалі майбутнього фахівця.

Однак, людство не має іншого шляху, і тому проблеми освіти, про які йдеться,

неминуче будуть розв'язані. Сьогодні ж поступово формується розуміння підходів до їх вирішення.

Таким чином, всі перелічені заходи, та їхнє урахування при удосконаленні державної стратегії в управлінні освітою, можуть кардинально поліпшити освітню парадигму вищої школи. А залучення студентів до вирішення посильних творчих завдань, заохочення в них творчого підходу до розв'язання проблем, буде й в подальшому сприяти розвитку творчого потенціалу студентів, формуванні з них конкурентоспроможних фахівців які будуть супроводжуватися підвищенням попитом на ринку праці.

Використані джерела:

1. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – 24 квітня-1 травня.
2. Герасіна Л. М., Ятченко А. Д. Вища школа: реформування в демократичному суспільстві. Навчальний посібник. – Х.: Акту, 1998.
3. Навроцький О. І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства. – Харків: Основа, 2000.
4. Пригожин А. И. Нововведення: стимули й перешкоди. – М., 1989.

А н н о т а ц и я

В статье рассмотрены результаты исследований процессов реформирования высшего образования в рамках внедрения Болонской системы и усовершенствования учебного процесса в украинских высших учебных заведениях.

Ключевые слова: высшее образование, реформа образования, Национальная доктрина, Болонский процесс.

A n n o t a t i o n

The results of the research of the reforming processes of higher education in the course of the Bologna system introduction and the education process improvements in Ukrainian higher educational schools are revealed in the article.

Keywords: higher education, reform of education, National doctrine, Bolonsky (Болонский) process.

Куліпанов К. О.
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ ОЦІНКИ ТА ВІНАГОРОДИ ТРУДОВОГО ВНЕСКУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Удосконалена методика встановлення нормативів оплати, пов'язуючи їх в єдину взаємозалежну систему нормативів, направлену на підвищення сумарного об'єму валового доходу в цілому всього господарства.

Одне з основоположних завдань аграрної реформи полягає в тому, що перетворення відносин власності повинне сприяти формуванню у працівників нової мотивації праці, активізуючої їх трудову діяльність для досягнення високої ефективності сільськогосподарського виробництва.